

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 5 września 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Jurysdykcja oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych – Rozporządzenie (WE) nr 4/2009 – Artykuł 3 lit. a) i d) oraz art. 5 – Sąd, który orzeka w przedmiocie trzech połączonych żądań, dotyczących rozwodu rodziców małoletniego dziecka, odpowiedzialności rodzicielskiej oraz zobowiązania alimentacyjnego względem dziecka – Stwierdzenie posiadania jurysdykcji w sprawie rozwodowej i braku jurysdykcji w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej – Jurysdykcja do rozpoznania żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego – Sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego będący sądem, przed którym pozwany wdaje się w spór

W sprawie C-468/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Judecătoria Constanța (sąd pierwszej instancji w Konstancy, Rumunia) postanowieniem z dnia 11 lipca 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 18 lipca 2018 r., w postępowaniu:

R

przeciwko

P,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Prechal, prezes izby, F. Biltgen, J. Malenovský, C.G. Fernlund (sprawozdawca) i L.S. Rossi, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu rumuńskiego przez C. Cantăra, E. Gane oraz A. Voicu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez adwokata D. Calciu,

* Język postępowania: rumuński.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2019 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 lit. a) i d) oraz art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 7, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2011, L 131, s. 26; Dz.U. 2013, L 8, s. 19; Dz.U. 2013, L 281, s. 29).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy R, zamieszkałą z Zjednoczonym Królestwie, a P, zamieszkałym w Rumunii, który to spór obejmował żądania rozwodu, zasądzenia świadczeń alimentacyjnych na utrzymanie ich wspólnego małoletniego dziecka oraz żądanie dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 2201/2003

- 3 Motywy 5 i 12 rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1; sprostowania: Dz.U. 2009, L 347, s. 32; Dz.U. 2016, L 99, s. 34) mają następujące brzmienie:

„(5) W celu zapewnienia równego traktowania wszystkich dzieci niniejsze rozporządzenie obejmuje wszystkie orzeczenia w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej, łącznie ze środkami mającymi na celu ochronę dziecka, niezależnie od jakiegokolwiek związku z postępowaniem w sprawach małżeńskich.

[...]

(12) Podstawy jurysdykcji w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej ustanowione w niniejszym rozporządzeniu ukształtowane są zgodnie z zasadą dobra dziecka, w szczególności według kryterium bliskości. Oznacza to, że jurysdykcja powinna należeć w pierwszej kolejności do sądów państw członkowskich zwykłego pobytu dziecka, z wyjątkiem niektórych przypadków zmiany miejsca pobytu dziecka lub w następstwie porozumienia zawartego między podmiotami odpowiedzialności rodzicielskiej”.

- 4 Artykuł 1 tego rozporządzenia stanowi:

„1. Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie, bez względu na rodzaj sądu, w sprawach cywilnych dotyczących:

- a) rozwodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa;

b) przyznawania, wykonywania, przekazywania, pełnego lub częściowego pozbawienia odpowiedzialności rodzicielskiej.

[...]

3. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania do:

[...]

e) obowiązków alimentacyjnych;

[...]”.

5 Zgodnie z art. 2 pkt 7 rzeczonego rozporządzenia:

„Na użytek niniejszego rozporządzenia:

7) »odpowiedzialność rodzicielska« oznacza ogół praw i obowiązków, które zostały przyznane osobie fizycznej lub prawnej orzeczeniem, z mocy prawa lub poprzez prawnie wiążące porozumienie, dotyczących osoby lub majątku dziecka. Pojęcie to obejmuje w szczególności pieczę na dzieckiem oraz prawo do osobistej styczności z dzieckiem”.

6 Zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia w sprawach dotyczących rozwodu jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, którego obywatelstwo posiadają oboje małżonkowie.

7 Artykuł 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 przewiduje:

„1. W sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, w którym w chwili wniesienia pozwu lub wniosku dziecko ma zwykły pobyt.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie z zastrzeżeniem przepisów art. 9, 10 i 12”.

8 Artykuł 12 tego rozporządzenia, zatytułowany „Pozostałe jurysdykcje”, stanowi:

„1. Sądy państwa członkowskiego mające jurysdykcję w przypadku pozwu lub wniosku o rozwód, separację lub unieważnienie małżeństwa na podstawie art. 3 mają jurysdykcję w każdej sprawie dotyczącej odpowiedzialności rodzicielskiej związanej z pozwem lub wnioskiem, jeżeli:

a) na co najmniej jednym z małżonków spoczywa odpowiedzialność rodzicielska w odniesieniu do dziecka;

oraz

b) jurysdykcja tych sądów została wyraźnie lub w inny jednoznaczny sposób uznana przez małżonków lub podmioty odpowiedzialności rodzicielskiej w chwili wszczęcia postępowania oraz jest zgodna z dobrem dziecka.

[...]”.

Rozporządzenie nr 4/2009

9 Zgodnie z motywami 1 i 2 rozporządzenia nr 4/2009 ma ono na celu przyjęcie środków w dziedzinie współpracy sądowej w sprawach cywilnych mających skutki transgraniczne oraz zmierza między innymi do wspierania zgodności norm mających zastosowanie w państwach członkowskich w dziedzinie kolizji norm i sporów o jurysdykcję.

10 Zgodnie z motywem 9 rozporządzenia nr 4/2009:

„Należy umożliwić wierzycielowi alimentacyjnemu łatwe uzyskanie w danym państwie członkowskim orzeczenia, które automatycznie będzie wykonalne w innym państwie członkowskim bez dokonywania żadnych dodatkowych formalności”.

11 Motyw 15 tego rozporządzenia przewiduje:

„By zabezpieczyć interesy wierzycieli alimentacyjnych i ułatwić skuteczne zarządzanie wymiarem sprawiedliwości w Unii Europejskiej, należy dostosować przepisy dotyczące jurysdykcji zawarte w rozporządzeniu [Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1)]. Fakt, że pozwany ma zwykle miejsce pobytu w państwie trzecim, nie powinien z założenia wyłączać stosowania przepisów wspólnotowych dotyczących jurysdykcji i nie powinno się już przewidywać żadnego odesłania do przepisów dotyczących jurysdykcji zawartych w prawie krajowym. Niniejsze rozporządzenie powinno zatem określać przypadki, gdy sąd państwa członkowskiego może wykonywać jurysdykcję dodatkową”.

12 Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 10 rzeczonego rozporządzenia „wierzyciel” oznacza „każdą osobę fizyczną, której należne są świadczenia alimentacyjne lub która występuje z roszczeniem o świadczenia alimentacyjne”.

13 Artykuł 3 tego rozporządzenia przewiduje:

„Sądami, które mają jurysdykcję do rozpoznania spraw dotyczących zobowiązań alimentacyjnych w państwach członkowskich, są:

a) sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego; lub

b) sąd zwykłego miejsca pobytu wierzyciela; lub

c) sąd, który zgodnie z prawem sądu ma jurysdykcję do prowadzenia postępowania dotyczącego statusu osoby, w przypadku gdy sprawa dotycząca zobowiązań alimentacyjnych jest związana z tym postępowaniem, chyba że jurysdykcja ta wynika tylko z obywatelstwa jednej ze stron; lub

d) sąd, który zgodnie z prawem sądu jest właściwy do prowadzenia postępowania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej, w przypadku gdy sprawa dotycząca zobowiązań alimentacyjnych jest związana z tym postępowaniem, chyba że jurysdykcja ta wynika tylko z obywatelstwa jednej ze stron”.

14 Artykuł 5 rozporządzenia nr 4/2009, zatytułowany „Jurysdykcja wynikająca ze stawienia się pozwanego przed sądem”, stanowi:

„Niezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia sąd państwa członkowskiego uzyskuje jurysdykcję, jeżeli pozwany wda się w spór przed tym sądem. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór w celu podniesienia zarzutu braku jurysdykcji”.

- 15 Artykuł 10 rzeczonoego rozporządzenia, zatytułowany: „Badanie jurysdykcji”, ma następujące brzmienie:
„Jeżeli wytoczono powództwo przed sądem państwa członkowskiego w sprawie, w której sąd ten nie ma jurysdykcji na mocy niniejszego rozporządzenia, sąd ten stwierdza z urzędu brak swojej jurysdykcji”.

Prawo rumuńskie

- 16 Zgodnie z treścią postanowienia odsyłającego sądy rumuńskie powinny z urzędu badać swoją jurysdykcję. Sąd, który stwierdził swoją jurysdykcję, może jednak na każdym etapie sprawy spotkać się z zarzutem braku jurysdykcji podniesionym przez stronę i ma obowiązek taki zarzut rozpoznać.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 17 R i P, obywatele rumuńscy, zawarli związek małżeński w dniu 15 sierpnia 2015 r. w Rumunii. Są oni, odpowiednio, matką i ojcem dziecka urodzonego w dniu 8 listopada 2015 r. w Belfaście (Zjednoczone Królestwo), gdzie mieszkali przed separacją.
- 18 Po separacji w 2016 r. P – ojciec – powrócił do Rumunii, natomiast R – matka – została z dzieckiem w Belfaście.
- 19 Pozwem z dnia 29 września 2016 r. R wystąpiła przeciwko P do Judecătoria Constanța (sądu pierwszej instancji w Konstancy, Rumunia), domagając się rozwiązania małżeństwa, ustalenia miejsca zamieszkania dziecka przy niej, zezwolenia na wyłączne wykonywanie władzy rodzicielskiej oraz zasądzenia od P alimentów na rzecz dziecka.
- 20 P zakwestionował jurysdykcję sądu odsyłającego, w którym złożono pozew.
- 21 Na podstawie art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 2201/2003 sąd ten stwierdził swoją jurysdykcję do rozpoznania powództwa o rozwód ze względu na obywatelstwo małżonków.
- 22 W dniu 8 czerwca 2017 r. rzeczony sąd postanowił jednak oddzielić żądanie dotyczące wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej przez matkę i ustalenia miejsca zamieszkania dziecka przy niej od żądania dotyczącego płacenia świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka. W konsekwencji zostały przez ten sąd wszczęte dwie nowe sprawy, dotyczące, odpowiednio, tych dwóch żądań.
- 23 Co się tyczy żądania dotyczącego wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej sąd odsyłający, stwierdziwszy, że przesłanki prorogacji jurysdykcji z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003, w tym przesłanka dotycząca dobra dziecka, nie zostały spełnione, stwierdził brak swojej jurysdykcji. Ponadto sąd ten uznał, że zgodnie z art. 8 ust. 1 rozporządzenia nr 2201/2003 jurysdykcję do orzekania w przedmiocie tego żądania mają sądy Zjednoczonego Królestwa, ponieważ w tym państwie członkowskim dziecko od urodzenia ma zwykły pobyt. Strony nie wniosły odwołania od postanowienia sądu odsyłającego stwierdzającego brak jego jurysdykcji w tej kwestii.
- 24 Jeżeli chodzi drugie żądanie, dotyczące płacenia świadczeń alimentacyjnych przez ojca na rzecz dziecka, sąd odsyłający stwierdził na podstawie art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 4/2009, iż posiada jurysdykcję ze względu na zwykłe miejsce pobytu pozwanego. Sąd ten dodaje, że choć P stawiał się przed nim, nie podnosząc zarzutu braku jurysdykcji odnośnie do tego żądania, to jednak wnosił on, podobnie jak R, o wystąpienie przez sąd odsyłający do Trybunału w trybie prejudycjalnym z pytaniem w tym przedmiocie.

- 25 Sąd odsyłający podziela wątpliwości stron sporu w przedmiocie swojej własnej jurysdykcji i uściśla, że na podstawie prawa rumuńskiego może on z urzędu badać swoją jurysdykcję na każdym etapie sprawy. Sąd ten zastanawia się nad kwestią, czy z wyroku z dnia 16 lipca 2015 r., A (C-184/14, EU:C:2015:479) wynika, że jeżeli dany sąd posiada jurysdykcję do orzekania w przedmiocie rozwiązania małżeństwa rodziców małoletniego dziecka, a inny sąd posiada jurysdykcję do orzekania w kwestii odpowiedzialności rodzicielskiej względem tego dziecka, jedynie ten ostatni sąd posiada jurysdykcję do orzekania w przedmiocie zobowiązania alimentacyjnego względem dziecka.
- 26 Sąd odsyłający podkreśla, że zastanawia się w szczególności nad relacją między art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 4/2009, który wskazuje sąd miejsca zwykłego pobytu pozwanego, art. 3 lit. d) tego rozporządzenia, który wskazuje sąd posiadający jurysdykcję w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej, oraz art. 5 rzeczonego rozporządzenia, który wskazuje jurysdykcję sądu, przed którym pozwany wdał się w spór, nie podnosząc zarzutu braku jurysdykcji.
- 27 W tych okolicznościach Judecătoria Constanța (sąd pierwszej instancji w Konstancy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi
- „1) Czy w przypadku gdy do sądu państwa członkowskiego wniesiono pozew zawierający trzy żądania, to znaczy żądanie rozwiązania małżeństwa rodziców małoletniego dziecka, żądanie ustalenia odpowiedzialności rodzicielskiej w stosunku do dziecka oraz żądanie orzeczenia w przedmiocie zobowiązania alimentacyjnego wobec dziecka, postanowienia art. 3 lit. a), art. 3 lit. d) i art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 mogą być interpretowane w ten sposób, że sąd orzekający w przedmiocie rozwodu, który jednocześnie jest sądem miejsca zwykłego pobytu pozwanego oraz sądem, przed którym pozwany wdał się w spór, może orzekać w przedmiocie żądania dotyczącego świadczenia alimentacyjnego na rzecz dziecka, mimo iż stwierdził on, że nie ma jurysdykcji do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności rodzicielskiej za to dziecko, czy też powinny być interpretowane w ten sposób, że żądanie dotyczące świadczenia alimentacyjnego może być rozstrzygnięte tylko przez sąd mający jurysdykcję do orzekania w przedmiocie powództwa dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej w stosunku do dziecka?
- 2) W tej samej sytuacji, jeśli chodzi o sąd odsyłający, do którego wniesiono pozew – czy żądanie dotyczące świadczenia alimentacyjnego na rzecz dziecka ma charakter akcesoryjny względem powództwa dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej w rozumieniu art. 3 lit. d) wspomnianego rozporządzenia[?]
- 3) W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie – czy leży w nadrzędnym interesie dziecka, aby właściwy sąd państwa członkowskiego orzekał na podstawie art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 4/2009 w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych rodzica wobec małoletniego dziecka ze związku małżeńskiego, o którego rozwiązanie wystąpiono, biorąc pod uwagę, że w odniesieniu do wykonywania władzy rodzicielskiej wspomniany sąd orzekł, iż nie ma jurysdykcji, stwierdzając w orzeczeniu mającym powagę rzeczy osądzonej, że nie zostały spełnione warunki określone w art. 12 rozporządzenia [nr 2201/2003] [?]”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 28 Poprzez swoje trzy pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 lit. a) i d) oraz art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli do sądu państwa członkowskiego wniesiono trzy połączone żądania, dotyczące, odpowiednio, rozwodu rodziców małoletniego dziecka, odpowiedzialności rodzicielskiej względem tego dziecka oraz zobowiązania alimentacyjnego wobec niego, sąd orzekający w przedmiocie rozwodu, który stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej, posiada jednak jurysdykcję do wydania orzeczenia w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego w odniesieniu do rzeczonego dziecka, jeżeli jest on również sądem zwykłego miejsca

pobytu pozwanego oraz sądem, przed którym ów wdał się w spór, czy też jedynie sąd posiadający jurysdykcję do rozpoznania żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej może orzec w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego względem tego dziecka.

- 29 Z brzmienia art. 3 rozporządzenia nr 4/2009, zatytułowanego „Przepisy ogólne”, wynika, że ustanawia on ogólne kryteria przyznania jurysdykcji sądom państw członkowskich orzekającym w sprawach zobowiązań alimentacyjnych. Kryteria te są alternatywne, o czym świadczy użycie spójnika „lub” po przedstawieniu każdego z nich (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., A, C-184/14, EU:C:2015:479, pkt 34).
- 30 W tej kwestii należy przypomnieć, że ponieważ cel rozporządzenia nr 4/2009 polega, jak wynika z jego motywu 15, na zabezpieczeniu interesów wierzycieli alimentacyjnych, uważanych za stronę słabszą w postępowaniu dotyczącym zobowiązania alimentacyjnego, art. 3 rzeczonego rozporządzenia oferuje im, gdy występują jako powodowie, możliwość wybrania w celu wniesienia żądania innych podstaw jurysdykcji niż ta wskazana w jego art. 3 lit. a) (zob. podobnie wyroki: z dnia 15 stycznia 2004 r., Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, pkt 29; a także z dnia 18 grudnia 2014 r., Sanders i Huber, C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, pkt 27, 28).
- 31 Wierzyciel alimentacyjny może zatem wnieść swoje żądanie bądź do sądu zwykłego miejsca pobytu pozwanego zgodnie z art. 3 lit. a), bądź do sądu własnego zwykłego miejsca pobytu zgodnie z art. 3 lit. b), bądź – zgodnie z art. 3 lit. c) i d), gdy żądanie dotyczące zobowiązania alimentacyjnego jest związane z powództwem głównym dotyczącym statusu osoby, jak w sprawie o rozwód [lit. c)] lub odpowiedzialności rodzicielskiej [lit. d)] – do sądu posiadającego jurysdykcję do rozpoznania, odpowiednio, któregoś z tych powództw.
- 32 Artykuł 5 rozporządzenia nr 4/2009 przewiduje ponadto jurysdykcję sądu państwa członkowskiego, przed którym pozwany wda się w spór, chyba że pozwany stawi się wyłącznie w celu podniesienia zarzutu braku tej jurysdykcji. Jak wynika ze sformułowania „[n]iezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia”, artykuł ten przewiduje podstawę jurysdykcji mającą zastosowanie domyślnie, jeżeli nie mają zastosowania w szczególności kryteria z art. 3 tego rozporządzenia.
- 33 Tak więc w sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego, do którego to sądu zwrócił się wierzyciel alimentacyjny, posiada jurysdykcję do orzekania w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych względem dziecka na podstawie art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 4/2009. Na podstawie art. 5 tego rozporządzenia posiada on również jurysdykcję jako sąd, przed którym ów pozwany wdał się w spór, nie podnosząc zarzutu braku jurysdykcji.
- 34 Sąd odsyłający zastanawia się jednak nad kwestią, czy okoliczność, że stwierdził on brak swej jurysdykcji do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej, obejmującego w szczególności wykonywanie władzy rodzicielskiej oraz prawo do pieczy, w tym określenie miejsca pobytu dziecka, nie pozbawiła go jurysdykcji do orzekania w przedmiocie zobowiązania alimentacyjnego względem tego dziecka.
- 35 Jak wskazano w pkt 23 niniejszego wyroku, sąd ten podkreśla, że stwierdził on brak swojej jurysdykcji do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej z tego powodu, że nie zostały spełnione przesłanki prorogacji jurysdykcji określone w art. 12 rozporządzenia nr 2201/2003. Uważa on również, że zgodnie z art. 8 ust. 1 tego rozporządzenia jurysdykcję mają sądy Zjednoczonego Królestwa, gdzie dziecko ma zwykły pobyt. Ponadto z postanowienia odsyłającego wynika, że do sądów tego państwa członkowskiego nie zwrócono się z żądaniem dotyczącym wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej.

- 36 W tej kwestii należy przypomnieć, że w pkt 40 wyroku z dnia 16 lipca 2015 r., A, (C-184/14, EU:C:2015:479) Trybunał stwierdził, że ze względu na swój charakter żądanie dotyczące zobowiązań alimentacyjnych względem małoletnich dzieci jest w istocie związane z postępowaniem dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej. W pkt 43 tego wyroku Trybunał wskazał również, że sąd mający jurysdykcję, aby rozpoznawać sprawy dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej, może najlepiej ocenić *in concreto* zasadność żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego na rzecz dziecka, jak również określić kwotę wspomnianego zobowiązania mającego na celu pokrycie kosztów utrzymania i wychowania dziecka, dostosowując ją zgodnie z ustalonym sposobem sprawowania pieczy, wspólnym lub wyłącznym, zgodnie z prawem do osobistej styczności z dzieckiem, czasem trwania tego prawa oraz zgodnie z innymi okolicznościami faktycznymi odnoszącymi się do sprawowania odpowiedzialności rodzicielskiej, które mu przedstawiono
- 37 W wyniku tego rozumowania Trybunał w pkt 48 tego wyroku orzekł, że jeżeli sąd państwa członkowskiego orzeka w postępowaniu dotyczącym separacji lub rozkładu pożycia między rodzicami małoletniego dziecka, a sąd innego państwa członkowskiego orzeka w postępowaniu dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej względem tego dziecka, wówczas żądanie dotyczące zobowiązania alimentacyjnego względem tego dziecka jest wyłącznie żądaniem związanym z postępowaniem dotyczącym odpowiedzialności rodzicielskiej w rozumieniu art. 3 lit. d) rozporządzenia nr 4/2009.
- 38 Z wyroku z dnia 16 lipca 2015 r., A (C-184/14, EU:C:2015:479) nie wynika jednak, że jeżeli – jak w sprawie w postępowaniu głównym – jeden sąd stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozpoznania powództwa dotyczącego wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej względem małoletniego dziecka i wskazał inny sąd jako posiadający jurysdykcję do jego rozpoznania, to jedynie ten ostatni sąd posiada, we wszystkich wypadkach, jurysdykcję do rozpoznania każdego żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych względem tego dziecka.
- 39 W tej kwestii należy podkreślić, że w wyroku z dnia 16 lipca 2015 r., A (C-184/14, EU:C:2015:479) Trybunał dokonał wykładni wyłącznie art. 3 lit. c) i d) rozporządzenia nr 4/2009, ale już nie pozostałych kryteriów jurysdykcji określonych w tym art. 3 lub też w art. 5 tego rozporządzenia. Te pozostałe kryteria nie miały znaczenia dla tamtej sprawy, ponieważ, inaczej niż w stanie faktycznym sprawy w postępowaniu głównym, małżonkowie–rodzice dzieci będących wierzycielami alimentacyjnymi mieli, jak wskazał rzecznik generalny w pkt 52 opinii, zwykle miejsce pobytu w tym samym państwie członkowskim co ich dzieci, a ponadto pozwany stawił się przed sądem, do którego wniesiono powództwo, wyłącznie w celu podniesienia zarzutu braku jego jurysdykcji.
- 40 W związku z tym okoliczność, że sąd stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozpoznania powództwa dotyczącego wykonywania odpowiedzialności rodzicielskiej względem małoletniego dziecka, nie przesądza kwestii jego jurysdykcji do rozpoznania żądań dotyczących zobowiązań alimentacyjnych względem tego dziecka, jeżeli jurysdykcja ta może opierać się – jak w sprawie w postępowaniu głównym – na art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 4/2009 lub nawet na jego art. 5.
- 41 Wniosek taki znajduje potwierdzenie w systematyce rozporządzenia nr 4/2009 i w jego celach.
- 42 Jeżeli chodzi o systematykę rozporządzenia nr 4/2009, to w rozdziale II, zatytułowanym „Jurysdykcja”, zawiera ono ogół norm mających zastosowanie do wskazania sądu posiadającego jurysdykcję w sprawach zobowiązań alimentacyjnych. Motyw 15 tego rozporządzenia przewiduje w tej kwestii, że nie powinno się już rozważać żadnego odesłania do przepisów dotyczących jurysdykcji zawartych w prawie krajowym, ponieważ zasady wynikające z rzeczonożego rozporządzenia należy uważać za wyczerpujące.
- 43 I tak jeżeli sąd, do którego wniesiono żądanie z zakresu zobowiązań alimentacyjnych względem dziecka, nie ma jurysdykcji do rozpoznania powództwa dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej wobec tego dziecka, należy przede wszystkim ustalić, czy sąd ten posiada jurysdykcję do orzekania na innej

podstawie na mocy tego rozporządzenia (postanowienia: z dnia 16 stycznia 2018 r., PM, C-604/17, niepublikowane, EU:C:2018:10, pkt 33; z dnia 10 kwietnia 2018 r., CV, C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, pkt 55).

- 44 Należy ponadto podkreślić, że rozporządzenie nr 4/2009 nie przewiduje możliwości, by posiadający jurysdykcję na mocy jego przepisów sąd, do którego prawidłowo wniesiono powództwo, mógł uznać się za niewłaściwy na rzecz sądu, który jego zdaniem jest lepiej umiejscowiony do rozpoznania sprawy, na co w sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej pozwala art. 15 rozporządzenia nr 2201/2003.
- 45 Taka wykładnia jest również zbieżna z przypomnianym w pkt 30 niniejszego wyroku celem rozporządzenia nr 4/2009. Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 59 i 61 opinii, rzeczony rozporządzenie zawiera kryteria jurysdykcji, które są alternatywne i równorzędne, dając pierwszeństwo wyborowi powoda.
- 46 Waga tego wyboru w celu ochrony wierzyciela alimentacyjnego jest odzwierciedleniem protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U. 2009, L 331, s. 17), w odniesieniu do którego Trybunał zauważył, iż pozostaje on w ścisłym związku z rozporządzeniem nr 4/2009 (wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 49). Trybunał orzekł zatem, że protokół ten, przewidując pierwszeństwo stosowania prawa sądu, a nie prawa państwa zwykłego miejsca pobytu wierzyciela alimentacyjnego, w sytuacji gdy wniósł on swoje żądanie do właściwego organu państwa zwykłego pobytu dłużnika, pozwala de facto wierzycielowi na dokonanie wyboru prawa mającego zastosowanie do jego żądania z zakresu zobowiązań alimentacyjnych (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2018 r., Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, pkt 31, 32).
- 47 Wykładnia rozporządzenia nr 4/2009, zgodnie z którą jedynie sąd posiadający jurysdykcję w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej posiada jurysdykcję do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych, może naruszać owo uprawnienie domagającego się alimentów wierzyciela do wyboru nie tylko sądu posiadającego jurysdykcję, ale w konsekwencji również prawa mającego zastosowanie do jego żądania.
- 48 W sytuacji takiej jak w sprawie w postępowaniu głównym należy zauważyć, że pierwotny wybór rodzica reprezentującego małoletnie dziecko będące wierzycielem alimentacyjnym, polegający na łącznym wniesieniu wszystkich żądań do tego samego sądu, napotyka w odniesieniu do żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej na przeszkodę w postaci podniesionego przez pozwanego zarzutu braku jurysdykcji oraz orzeczenia tego sądu stwierdzającego brak jurysdykcji na podstawie art. 12 rozporządzenia nr 2201/2003.
- 49 Ryzyko konieczności wnoszenia żądań dotyczących zobowiązań alimentacyjnych i odpowiedzialności rodzicielskiej do dwóch różnych sądów może spowodować, że rodzic ten – ze względu na dobro dziecka – będzie wolał wycofać swoje pierwotne żądanie dotyczące zobowiązań alimentacyjnych wniesione do sądu orzekającego w sprawie rozwodu, by sąd posiadający jurysdykcję w sprawie odpowiedzialności rodzicielskiej posiadał ją również do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych.
- 50 Jednak rodzic ten równie dobrze może zdecydować – ze względu na dobro dziecka – o pozostawieniu pierwotnego żądania dotyczącego zobowiązań alimentacyjnych w sądzie orzekającym w sprawie rozwodu, jeżeli sąd ten jest również sądem zwykłego miejsca pobytu pozwanego.

- 51 Taki wybór wierzyciela alimentacyjnego może mieć różne powody, jak te wskazane przez rzecznika generalnego w pkt 65–71 opinii, w szczególności możliwości stosowania prawa państwa siedziby sądu, w niniejszej sprawie prawa rumuńskiego, łatwości wyśławiania się w języku ojczystym, ewentualnie niższych kosztów postępowania, posiadania przez sąd, przed którym wytoczono powództwo, informacji o zdolności płatniczej pozwanego oraz ewentualnego zwolnienia z *exequatur*.
- 52 W konsekwencji na przedłożone Trybunałowi pytania należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 3 lit. a) i d) oraz art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli do sądu państwa członkowskiego wniesiono powództwo obejmujące trzy żądania, dotyczące, odpowiednio, rozvodu rodziców małoletniego dziecka, odpowiedzialności rodzicielskiej względem tego dziecka oraz zobowiązania alimentacyjnego wobec niego, sąd orzekający w przedmiocie rozvodu, który stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej, posiada jednak jurysdykcję do wydania orzeczenia w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego w odniesieniu do rzeczzonego dziecka, jeżeli jest on również sądem zwykłego miejsca pobytu pozwanego lub sądem, przed którym ów wdał się w spór, nie podnosząc zarzutu braku jurysdykcji tego sądu.

W przedmiocie kosztów

- 53 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 lit. a) i d) oraz art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych należy interpretować w ten sposób, że jeżeli do sądu państwa członkowskiego wniesiono powództwo obejmujące trzy żądania, dotyczące, odpowiednio, rozvodu rodziców małoletniego dziecka, odpowiedzialności rodzicielskiej względem tego dziecka oraz zobowiązania alimentacyjnego wobec niego, sąd orzekający w przedmiocie rozvodu, który stwierdził brak swojej jurysdykcji do rozstrzygnięcia żądania dotyczącego odpowiedzialności rodzicielskiej, posiada jednak jurysdykcję do wydania orzeczenia w przedmiocie żądania dotyczącego zobowiązania alimentacyjnego w odniesieniu do rzeczzonego dziecka, jeżeli jest on również sądem zwykłego miejsca pobytu pozwanego lub sądem, przed którym ów wdał się w spór, nie podnosząc zarzutu braku jurysdykcji tego sądu.

Podpisy